

Norske trolldomsprosesser

Prosessnummer: 363

Tiltaltes navn: Klug-Anne

Årstall: 1662

Sted: Stavanger i Rogaland

Kling Anne

fol. 206.

Anno Dn: 1662 den 7 augustij paa Radsbuen
tilstedede borgemeester Løffren Terpsen och
Pænder Svendpsen, Pænder Berendtsen,
Jacob Tompsen och Løffren Pederpsen
raadsmænd sampt byefogden Hans
Pederpsen och en stor dell aff borger-
schabet.

fol. 210.
3/8. 1662

9 aug

Margrethe Johan Trebs ladet opsteffne nogle
proff offiier Kling Anne berette aarsagen
hendes søn och Poell smedkers søn
for sidstleden pindsdag haffde en
bue jmellem sig, och schød paa
Jacob Tompsens hüs och da for
kolffüen vdj Kling Annes vindue och
slog en rinde vd, hvorfor Anne løb
ind til Margrete, och op paa loftet,
thog buen och brød dend sønder och
lofvod hendis sønn alle hand schulde
faa schanz, jsemst att anden dagen
bleff drengen saa vnderlig, att hand

fol. 210.

7/8. 1662
fol. 215.

undersjden ville verest i søen och under.
sjden i anden forlighed, med vjdere heromb
proffuene bleff fremkalditt,

1. Karstens Helge fremkomb først och vands,
att den sjd den røde i Klæg Annes
vindue bleff vdstukt hørtte hün Klæg
Anne sige schamb faa din haand och
scham schalt du faa hüemb du var,
2. Birgette Gundersdaatter proffede, att hün
hörtte da Klæg Anne slog brün sönder
paa Johan Trels bröge, att hün da
sagde att forre hans stiftson schulle
faa schamb dend schelmer och bandte
hannem, och anden dagen dereffter fik
drenge ondt, schickede sig saa underlig
och bröt under brögen, mens oske dage
effter komb süagheden for alffuor ahn, saa
hand maatte til seng,

Margrette Jon Trels, moderen til barnett foregaff,
att i same sügdomb, pegte drenge med
sin finger i münden, sog et stöcke bröde
och schreff att der stod en quinde med et
langt hüntt klede offer sig med en bla
sack, och svartt forklede, schreff och att
ligesom Guds engel haffde sagt til
hanem, bænd brüd bre gange, saa
faar du ditt maall igien, det moderen
och gjorde, nemblig for hoffüdet, föderne

Klæg Anne

Stavanger
Radschuercksprotokol
no. 1.

1662

fol. 215

9/3. 1662

Kling Anne

och ved syden, och da den bredie gang
var brendt sich hand rikk maall igjen,
och raabte höigt Guds sche loff, och
dett var sielff Bancke Hans afften
klochen q. Hemb att drengen sagde
derhos, dit war Kling Anne,

3. Aplets Anne wands, att hin same
afften klochen halff q. kom jnd till
barnett, da effter att flere gange for
hanem var brendt kründ, robbe hand
höigt, Guds sche loff; nu gick hin ud,
Anne adspürde hanem hvad saae du,
hand siarett der gibe en quinde ud,
med en blaas staekt och sortt forklede,
och ett hütt beled offer sig;
viste jndet ydere deraff.

fol. 22a

5.

Bliff Gersen wands ligesom Aplets Anne,
sagde ydere att den tid hin gick derfra,
adspürde drengens fader och moder han
hiemb det var hand saa, der gick ud,
derbill drengen siarede, dett var Kling
Anne.

Ydere berette moderen att Kling Anne hiemb.
kom aff fiorden forleden torsdag, och
da omb onsdagen lichte Margrette sine
vinduer till for at vere hende fri, icke
depmindre sagde hin att Kling Anne
silbalde hende saaledis, din loagnachtig
dielfül och din son, halff indfortt mitt

fol. 22 a.

7/8. 1662

Kling Anne

erlige raffen och rögle baade i bye och
bögd, Margrethe derfor strax sendte bød
til byfogden och saadant blagest, med
foregiff at dersom hün eller hendis
barn komt noget til, schulle Kling Anne
6. snare derbil, och berest schafferen ni
och tillstide var, at hand bleff vdschick.
at til Kling Anne, och at hünd derbill
snarest, at det icke schulle see.

7. Heromb till proff Randie Pederfs datter,
som vant, at Kling Anne sagde forleden
onsdag till drengen, som stod uden
for hans foreldris dör, du schalt faa
scham din morderinge, drengen snarest,
jeg haffuer faaet scham noch, ja du
schalt faa scham, sagde hün igien.

Moderen bereste fremdellis, at
forleden löffrdays firken dage, omb
affsenen, klokken ved 7 eller 8. da sich
drengen en daanelse och saadan rendelse
i hans been, at hand robe saa
mand kunde höre dett langs paa
gaden, och sich dett med saadan
strekning, som hand haffde verit paa
en strekbenk, och hörte at det bröck
i hans krop, som mand haffde bröck
koltsöcke, strax i det samme effter
denne strekning, sprang hand op paa
gülfveld, löb och sprang, gick till
kirken och andenseds, effter at hand

fol. 22 a

7/8. 1662

fol. 22 b.

Kling Anne

da 5 eller 6 uger haffde ligest ved sengen,
som en kröbling, och kröb paa gulfüel
som en mark.

Moderen Margrethe Jon Trebs bleff lillspürt,
om hün gaff Kling Anne sag for hendes
söns saadan haffde süaghed, derbill
hün säarest, att effterdi Anne haffde
vered en berögked qüinde, och haffde
loffüet hendis barn onds, som hand
och var vederfaress, da broede hün
füldkommelig, att hün var der aarpage
sill.

8. Olle Kiper dernest fremkomt och säerde:
lis klagis, att hans söster daabes for
noget aar siden haffde satt sit liff-
stöcke i pandt hos Kling Anne for noget
soback, hiorfore Olle böed hende sin
soback igien, som jndbed duede, och
ville hafft liffstöcket, da säarede Anne
derbill att hün ville hafft penge for
pandtet och sobacken, men da Olle
sagde I schall flye hende sitt liff-
stöcke igien, jeg kiender folckett, spürde
hün, schall jeg, omb min moder liger
i Sandüng, dis giffuer jeg dig en dieffüel
for, du schalt faa schamb derfor, och
siden den tid sagde hand sig ingen
löcke at haffue hafft, efftersom hans
qüinde med stor süaghed haffde vered
beheffit, hans sönn sönderbröd sin
rög, och noget som man kalder brold-

fol. 226

98. 1602

Kling Anne

fol. 230.

6
Kabbermør, fandsk hand i sine hüs,
saa ligesom hün loffuelt hanem var,^{hic.7}
var hanem vederfaest.

9. Elline Ole Johansens klagebd och sardelis,
att Kling Anne for tre aar siden komt
i hendis hüs, da hün brögelt, och
hendte 3 gange jld, som hün laant
hende, sampt och schenckte hende vrtt,
mens strax effter samme dag komt
Kling Anne igjen, med en gden grøn
schaalle, och bad Elline ville giffue hende
nogitt vrtt derudj bill en god, hürvill.
Elline särest, gierne, dend schaalte
er forliden jeg schall laane eder en
sörre, Kling Anne särest, dend er
stor noch, omb dend iche var söre
end is fingerberg, och da fick Elline
gantsche ingen gaffn aff dend brögning,
anden dagen komt Anne der need
jgien, och spürde hiad Elline schade,
som da sad och gred ved wügen,
hün särest jeg schader noch, I need
vell hür smücht min brögning stod
igoar, I var her och spürde mig hür
jeg dett malt haffde faast, och mi er
dit bill slett jndked, och da Elline
klagit sine grander, hiad schedt var,
och nogett haffde sald omb den dreng
Peder Svendsen, som billform saa jld
var farem, och Kling Anne dit spürte,

fol. 23 a.

9/4. 1662

Kløg Anne.

sagde hün til Elline att hün skulle
faa schamb, och siden den tid haffde hün
ingen löke hafft, mens hendis mand
endoch med saadan snaghed haffde
verelt beheffitt att hand krøb baade
paa hender och føder, och endnu laa
ved sengen,
Jorgen Barck och Claus Laurpsen bleff be-
fallet att fornehme Kløg Annes grande proff.

11/8. 1662

Anno Dm: 1662 Den 11 augusty paa Raadsbuen
nerrierende borgemester Löffren Tersen
Bendt Siendpsen, Berendt Berendtsen, Jens
Pederpsen, Jacob Thomsen, och Löffren
Pederpsen raadmend, sampt byefogden
Hans Pederpsen. Och aff længrest Jens
Perin, Morten schonager, Jorgen Barck
Peder Johansen Laurvs Tersen och Tore
Torgersen,

Byefogden paa nye opstøffndt efter: proff
i Kløg Annes sag. Aff hvideke fremkom-
gindtior i Raaden som berette att i gaar
oste dage hün hörte Kløg Anne tale i
fengslet her paa Raadsbuen, gick hün
sill hinde och bad Anne skulle gifue
goede ord, snarest Kløg Anne hende, end
omb det du skulle gaa sill aplachs

fol. 23a.

11/8. 1662

Kling Anne

Anne och bede hende att hün ville gaa till Margrethe Gran for mig och bede hende at hün icke ville falde mig for sünig, endog jeg icke veed om jeg vil bede hinde derom, men da Apslachs Anne effter hindis bñd sagde Nej icke att ville giöre det, gick Gündior sielff till Margrethe, och bad hende derom att hün icke ville falde hende sünig, eller skrebe hinde saa hart effter.

fol. 23b.

Apslachs Anne dernest frembleomb och bekiende att Gündior haffde verett hos hinde och berett att hün ville gaa till Margrethe Gran paa Kling Annes vegne och bede hün icke ville falde hinde for sünig i denne sag, meente vel och att Gündior bad hende samme erind hos byfogden att ville forrette, mens sagde det saa egentlig icke att künde mindis, eller derpaa att künde giöre edd.

Adrian Offier Olfens konne dernest vandt att nogen rumb Syd siden hün med hindis mand laa i haffn ved Eschholmen var Kling [Anne] och hendis sön och paa jagten, da som de var oppe i marken at ploche ebbe och schulle gaa ned igien, kom Adrian och Kling Anne nogen schenderij jmellem, saa de begge bandelt huer andre, men da de var nedkommen til jagten igien, sagde

fol. 236.

11/8. 1662

Kling Anne

Adrian Sill hende Anne vj haffue nu
schiendts samen och du haffs bandest
mig, men gör mig indded onds, men siden
den tids haffde Adrian ingen löche hafft,
mens alsing haffde gasett dennem jmod,
och bleff Adrian nu Sillspuett, omb hün
den tids viste att Anne kinde giöre noget
onds effterdj hün bad for sig, hün
süarede Gud viste dett hün viste ey
videre end hün hörte aff andre

Margrethe Gran nu for rebben sagde, att
Kling Anne haffde giört hendis barn dend
siagthed paa medt hendes forgiftt,
hütelket byefogden begierte jndegnet,

Hans Jensen berette, att i affhis hand
var hofs drenge i Margrethe Grans hüs,
sagde drenge att hand saa siende
brödd kakte som var röde, och löb
drenge aff hans hender och ville kiört
dennem vd aff dören, mens hans
siagthed belangende da var drenge
snart ligesom hand var affrindig,
jdemt gabte med münden Sill att
see ligesom hand schulle quällis. saa
naar siingdomen sog hanem kinde
siende kalle nepe holde hanem.

- - - - -
- - - - -

fol. 246

2/3. 1662

Anno Dn: 1662 den 21 augusty paa Raadstuen
nævnerende borgmestere Söffren Persen och
Pends Svendsen, Berendt Berendsen,
Lauris Persen Jacob Tomesen och Söffren
Persen raadmend, sampt byfogden
Jacob Joenssen, och aff længrebet Isach
bager och Peder Madssen.

Kling Anne

Byfogden opsteffnt ved schriftlig
steffning de tillform i dend sag mod
Kling Anne vündelt haffr, och herbill
forjndforst findis, deres eed att giöre,
och ellers derforunden omb hindis grande
proff Mads schreder, Söffren Persen
paa hans konis vegne Maren s. Peller
Dorenfelds, Haffner Effvindsen, Michel
Christoffersen paa hans konis vegne,
Peder Knudsen, Karen s. Niels Gierdens,
Christen smed, Jon Brichsen, och Torger
Tordrens quinde, idemt och som tillform
var steffnt, Gündior Svend i Baekens,
alle till bedt. Steffningen dat.
18 augustij 1662.

fol. 25a.

Förend bte jndsteffnte proff bleff fremb-
kaldett, foregaff Jon Trell och hans kone
Margrette samptlig for retten, att de
fild sag gaff Kling Anne for en brold-
kone at vere och att haffne passjors
deris sön dend iredvanlige siuge hand
med var beheffet, och frembgich Jon paa

fol. 25a.

21/8. 1662

Kling Anne

debt same, och lagde sin hand paa
Kling Annis hoffid, och hans forige ord
end engang ^[sic] reperert, med saadan ord
derhos, att hand ville doe for omb ey saa
var.

De tillforn jndsteffne proff bleff nu igien
for rekken oplest, och gjorde full bogereett
saaledis demnem beuiss, att vere som
jndbeuiss var, nemblig Carstens Helge,
Birgette Gundersdaaber, Aplaeths Anne,
och Randie Pederdaaber, jkenb Olle Kiper,
Gundior i Backen, och Adrian Jffe Ollsens,
sampt och Eline Olle Johansens, som
nu sagde derhos att hin gaff Kling Anne
full sag for att haffue gjort hende sin
tillforn ombproffuet vlocke paa.

Derest fremblagde byfogden bt Kling
Annis berande proff schriftlig, aff
svende mend Claus Laurpen och Jpach
Tordpen, som deromb forhört haffu
vunderkeignett, meest vdi meening at de
vell haffu hort Kling Annis orde Poge,
mens for deres personer foie haffde
hende att beschylde, nu paa singelt.

Vjdere bleff aff byfogden en anden
beskrivelse jndlagt till nogle boender i
fiordene, aff Thore Torgerpen, och Olle
Omundpen vunderkeignett, och ved nafter
bekreffte ljdendis, att Haldior Aas med

21/8. 1662

fol. 25 a.

Klug Anne

fol. 25 b.

hans quinde Ingeborg for dennem vandt
och bekiende, att dend vloche paa deris
fee var denem tilslagit, siden dendtid
Klug Anne komt derpaa landest, efftersom
Ingeborg berette att hendis mand jmod
hendis villie haffde gifvuet hende forloff till,
och dett att vere sched sbrax effter den tid
Ingeborg haffde veribt i schienderij med
hende, och befoll hende sbrax at drage der
aff landest med hendis siblerij. Sagde
derhos, att echniert menische kunde
see at det var ondt menischers gierming,
thi saa snartt deris kiör ficht ondt,
saa melchest de blood, och anden dagen
billige so och bre skötte död til jorden,
saa it menische maalte sig deroffr
forondre, och det saaledis med alle
deris kiör och beste fee, foruden nogitt
ung qüeg som bleff ved lifvuet,
depligeste berette att der sbrax effter
komt en biörn aff schoffuen, som
aldrig tilforn paa den gaard var secht
och Gornonest, deplige diür, och paa
en natts tid drebt need alle deris
smaller, som de om morgenen kiörte
hiemb paa steer, och bleff ingen bortte
aff denem, berette der effter att
als ditt dj slog paa och haffde fore,
haffde de ingen löcke med, men
hiemb derwad kunde vere onder, be=
fallede de Güd i hand,

1662

fol. 256

21/8. 1662

Kløg Anne

Her forinden bekiende de nu i aar jmedens
Anne var der jnde paa landet och hün
jmidlertjyd haffde lagt noget lerid vd
att blege, och de haffde nogle smaa kjd,
som de saaledis huer aar der haffde
gaendis, ved soen som Anne holt bill,
de schulle nogle gange lobbt offer hendis
lerid, och hün sog steen och slog
effter dem, saa tænkte de paa dend
vloche denem forleden aar var tillagen,
lod saa sage de same kjdk, och satte
denem op i marken, strax der effter
stort de och död need allesammen,
sagde derhos nu fornemer jeg hün
min kjdk er faren, spurde dernest
och de tho mend icke haffde veret
paa de steder hün bilform haffde
hafft sitt bilhold, mencke hün icke
var kommen derfra uden aarsage.

Karen Nils Gjertsens var opsteffnt, fremb.
kom och berette, att nogle aar for-
leden, gick Kløg Annis sön och hendes
barn ved Jon Trebs bögning och spille
samen, da kom de smaa brekke
jmellem saa Kløg Annis sön slog
hindis barn, da sagde Karens barn
sitt den anden, din bestemoder bleff
brendt i Sandvigen, hülshet Kløg Anne
i sin döör hörcke kom strax vd och
bandit barnest och loffied det ondt,

fol. 26a

fol. 26a.

21/8. 1662

Kling Anne

strax paa sinen som barnett schulle
gaa hiemb, faldt deet i forsdien och
froen stod vd baade igiennem nefse
och mund paa deet, jhemt robe
omb nabberne och sagde, o Kling Anne,
see Kling Anne staar her med en blaa
stack, och roed broje paa. Jhemt och
berette Karen ved de bider att haffue kioet
korn och malt for 20 daller, brogts
fire gange effter hinandne, men fick
ingen gaffn der aff, mens effter att
hin dend forste gang haffde lagt
rosten och ligit sin dor till, kom
Kling Anne och bankett paa, men
da hin ey bleff indtuekt, hoerte
Karen hende bande och megett berige
munden uden fore, och ombsider gick
bort, herpaa Karen gjorde fuld
bogeredt.

Och for det sidste indlagde byefogden
hans schriftlig indleg hioreudj hand
formener Kling Anne for same hendis
bedrifft bor skraffis som en broldquinde
till jld och brand, med ydere idag
datum och paahegnest. — — —

28/8. 1662
fol. 26b.

Anno Sm. 1662 Den 28 augustj paa
Raadskrien nærerende Loffren Perpsen och

29/8. 1662

fol. 266

Kling Anne

15
Brendt Svendsen borgemeesteren Berendt
Berendtsen, Jens Petersen, Lauris Petersen,
Jacob Tomespen och Söffren Petersen raad-
mend, sampt byfogden Hans Pederpsen,

Johan Trells och hans quinde bleff nu
for retten tillspurd, effterdj hand fore-
gaff att lige paa sin reiffne til Bergen
och förend sagen greb ende, nütligt
iche igjen komt, omb hand sin forige
beschylding offer Kling Anne, ville ssa
ved, saasom hand for Gud ville
ansuare, derbill Johan suarede att hand
det vist ville ssa ved, och det saa
att vere som hand hende foregiffuit
haffde, saa sandt hanem Gud schulle
hielpe, dett same sagde och hans quinde
ja till att ville ssa ved hüs hin
deromb tilforn angiffuit haffuer,

— — — — —
— — — — —

fol. 27a

19. 1662

Anno dñ: 1662 Den 1 septembr paa
Radsretten nerverende vores lüngmand
Johan Dirichsen, sampt borgemeestere
Söffren Pederpsen, och Brendt Svendsen
jemb Berendt Berendtsen, Jens Pederpsen,
Hans Pederpsen, Lauris Pederpsen, Jacob
Tomespen och Söffren Pederpsen raadmend,
saa och Johan Lange, Knud Claupsen
Söffren Petersen, och Lauris Folmerpsen.

fol. 276.

1/a. 1662

Aff längrættet var och byfogden Hans
 Pedersen.

Kling Anne

Den sâg belangende Kling Anne, abter fore-
 sagen, och bleff i hendis paahör den
 helle agt och proffuene nu igien foreleest,
 sampt och i Jon Trebs nærverrelse, och
 fremblagde byfogden endnu et jndleg
 sagen til oplærning, videre i huiilket
 hand som tillforn icke allene i rette
 setter, omb Kling Anne for sitt paaflaget
 begangne werk, icke allene till boll
 och brand bör straffis, mens end och
 till videre hendis bedriffs oplærning,
pinligen att bör forhöres. Med och
 videre des jndhold, under ble Hans
 Persens nafn.

Endelig och till det seriste da er
 Kling Anne i adskillige maade omb
 hendis forbeskyldte bedriffs tilspurd,
 och höjligen till sandhed att sige for-
 maant, hvorill hin meest swaret
 att hun icke kunde linge paa nogen,
 mens sit hindis egen gierning reblig
 ey ville sware, mens underbidem bekiende
 sig att haffue loffuet ble Jon Trebs
 søn ondt och saa igien sagde nej
 derfor, hvorfore byfogden fass paastod
 hin effter de vidnefsbyrd for var
 burde lide, well och eraged burde

fol. 276
1/a. 1662

dekk onke broldoms rögle hün altid
haffde wdj verck sampt och hendis
moders herredelfse till forn for same
kinsts bedriff, som hand och mentke
jche gaff denne ringe niipstanche -

Kling Anne

Da effter saadan beschaffenhed sampt
foregaende proff och vidnisbyrd, er
heromb med och vores kiere länqmands
raadforing dömbt och affsagt dekk
Kling Anne for offien^{te} hendis bedriff
paa sitt liff till boll och brand
bör straffis sampt hendis boplod
till Kongl: may: att vere forfalden.